

Kényvismertetés - A Szent István csatahajás

Hozzáadta: zsozsi

2004. október 23. Szombat 10:59

Utolsó frissítés 2007. szeptember 26. Szerda 22:48

Gyermekeim ismerik az érdeklődésem, hobbyim, ezért megleptek karácsonyra egy kényvvel. A kényv mindig szép ajándék, de ennek kényvénél senki nem, mivel a címme:

Balogh Tamás-Csepregi Oszkár

A SZENT ISTVÁN CSATAHAJÁS

és a csatahajásról rövid története

GENERAL PRESS KIADÁS Megjelent 2002-ben

Ezt a kényvet szeretném röviden bemutatni, ajánlva az érdeklődőknek.

Az első részben a csatahajás kialakulásáról, felépítéséről, a hadiflottában elfoglalt helyéről olvashatunk.

A csatahajás a legnagyobb kaliberű tüzérséggel és a legerősebb páncéllal ellátott, 30 000-60 000 tonna vízszorító- és hadihajás. A kényvben az alakzatok kényvkezeiben felvonulási feladata a tengeri csaták eldöntése volt. Nagyteljesítményű gőzturbinás, majd olajtüzérséggel hajtott motorok révén elérhető nagy sebességű nagy teljesítményű bevetéskorok, a győzteseket a repülőgépek hordozták és a rakéták megjelenéséig a flottacsapásmaró erőknek tekintették. Ezért a csatahajás az egyes flották hajásnemei között az első helyen állt.

A tengeri hajás eredetileg alárendelt szerepet játszott, a csatahajás segítő feladata a gőzhajásban. A gyorsan fejlődő csatahajás nagy méreteik miatt kényvű cölöpöt nyújtottak a tenger felé, a repülőgépek számára. A valaha épített legnagyobb csatahajás a 72 800 tonnás YAMATO és a MUSASHI volt. Egyenként kilenc 46 centiméteres ágyúval szerelték fel őket, melyek mindkettő elsüllyedt a repülőgépek hordozásakor a felszállás repülőgépek torpedó- és bombatalálatok következtében. (id. m. 9. old.)

A csatahajás főbb jellemzői a XIX. század végére, a XX. század elejére alakultak ki. Ezek: a fegyverzet, a páncéllal, felépítés és a meghajtás. A csatahajás egyes nyelvekben meghonosodott elnevezése (angol: battleship, olasz: nave da battaglia, német: Linienschiff) is utal arra, hogy elmozdított és sorban felvonulási, az ellenségre azonos oldalról támadást végző sorban hajás hajás alakult ki. A fegyverzet felépítését a HMS VICTORY jelentette. A robbanásveszélyes fegyverzet fejlődése ellen a fahajások továbbra is voltak, ezért páncéllal (n. v. v. v.) elhelyezésével védekeztek. Az első ilyen tervezett hajás a francia GLOIRE (1859) volt, amely a vitorlákon kívül a víz alatti borotválók. Nagy-Britannia ezt nem szerezte meg, így a víz alatti testek oldalán 120 mm-es páncéllal ellátott VARRIOR vitorlás gőzvetést, melyet a BLACK PRINCE kényvetett. A spanyolok sem maradhattak ki ebből a versenyből, 1861-ben építették a NUMANCIA.

A kényvetező forradalmi hajás a forgatható íróvektoron megjelenése volt. Az észak-amerikai polgárháborúban (1865) a Chesapeake-árbélben a páncélos hajás csapott íróssze: a Merrimackból átépített CSS VIRGINIA a dőlő oldalán, míg az északiakat a svéd John Ericsson tervei alapján épített USS MONITOR kényvetette (1862. 03. 09.). A

VIRGINIA Ágyái (köt oldalon 5-5) még hagyományosan voltak elhelyezve, míg a MONITOR köt Ágyait egy forgatható toronyba helyezte a tervező (Átletadó Coles angol kapitány volt). A haját csak gozóp hajtotta. Ezeknél jelent meg eloszár az elozokban említett négy kávetelmény: fegyverzet (forgatható IÁvegtorony), páncélat (mindköt hajás vasbáit) ÁpÁlt), felÁpÁ-tÁs (a VIRGINIA ferde páncélatÁjrÁ Ás a MONITOR sÁ-k, alacsony páncélatÁzetÁ lepattantak a IÁvedÁkek), Ás a meghajtás (mindköt haját csak gozóp hajtotta).

A kávetkező IÁpÁs ezeknek az Á-tÁsoknak az alkalmazása volt. 1862-ben elkÁszÁlt az első vitorlázat nálkÁlt csatahajás, az angol DEVASTATION. A forgatható Ágytorony nehezen terjedt el (valásznu oka, hogy sok vÁrtes hajás volt, Ás nem akarták lebontani), ezért a jobb kilÁvÁs ÁrdekÁben a forgatható oldallÁvegeket a páncélat megerÁ-tÁse mellett páncélatzott termekben Ágynevezett "kazamatÁkban" helyezÁk el.

Megjelent viszont a dÁfoorr, vagy májskÁpp a vÁgÁsarkantyÁ, mely a kÁsobb haják jellegzetes formÁjÁt adta. Ezt a vÁgÁsarkantyÁt Tegetthoff admirÁlis remÁlt kihasznÁlta, amikor a lissai ÁtkÁzetben 1866. 07. 22-Án dÁfoorrÁval elsullyesztette az olasz RE D'ITALIÁ-t.

A kÁsobbiek sorÁjn tovább tisztult a forma, csÁkkent a IÁvegek száma, de nőtt az urmÁretÁk. A IÁvegeket forgatható toronyba helyezÁk, egy toronyba kettőt. A fedÁzetet a IÁvegtornyok uraltÁk, minden tÁrgy, felÁpÁ-tmÁny elhelyezÁs a cÁlt szolgálta, hogy minÁl nagyobb kilÁvÁsi szÁgÁk legyen. Ezen szempontok alapÁjn 1906-ban megÁpÁlt az a DREADNOUGHT, mely egycsapÁsra korszerutlennÁtette az eddig ÁpÁlt haját. HájtrÁnya az volt, hogy csak nagy urmÁretu IÁvegekkel rendelkezett, melyek hamar elhasznÁlÁtak, kb. szÁjz IÁvÁs utÁjn cserÁlni kellett. EzÁrt a kialakÁ-tott hajÁ-tÁ-puson vÁltoztattak, Ás felszereltÁk kÁzipes urmÁretu IÁvegekkel is. A továbbfejlesztett vÁltozatok egÁszen a májodik vilÁghÁjborÁ vÁgÁig meghatÁrozÁk voltak a flottÁkban. Legismertebb tÁ-pusuk a csatacirkÁlÁs NÁhÁny ismert náv: angol PRINZE OF WALES, KING GEORGE V., NELSON, RODNEY, a námet BISMARCK, TIRPITZ, a francia RICHELLIEU, CLEMENCEAU, a japÁn YAMATO, MUSASHI Ás az amerikai MISSOURI. Napjainkar elvesztÁk jelentosÁgÁket, szerepÁket az anyahaják Ás a tengeralattÁjÁk vettÁk Át.

A májodik rÁsz a SZENT ISTVÁN csatahajás tÁrtÁnetÁvel foglalkozik.

A kiegyezÁs (1867) Ausztria Ás Magyarország kÁzÁs ÁgyÁnek nyilvánÁ-totta a kÁlÁgyet, a hadÁgyet Ás a kÁltsÁgeinek fedezÁse mártÁkÁig a páonzÁgyet. A kiegyezÁs utÁjn még sokÁig, hájir a kÁltsÁgeket kÁz viseltÁk, a haditengerÁszet elnevezÁse "csÁjsÁri-királyi" (K.K) volt. 1889-ben kelt legfelsobb leirat vÁltoztatta ezt "csÁjsÁri Ás kirÁlyi" (K. u. K) megnevezÁsre. Az Ás kÁztosÁs az egy uralkodÁs vezette kÁt orszÁgra, a kÁt orszÁ tulajdonÁjn IÁvore utalt. Ez azÁrt is fontos volt, hogy az idokÁzben nehezen megindulÁs flottafejlesztÁsbol magyar illetosÁgu hajÁgyÁrak is kapjanak megrendelÁst, ne csak beszÁllÁ-tÁk legyenek (mai fogalommal fovÁllalkozÁs legyen).

Az angol DREADNOUGHT megjelenÁse utÁjn tÁbb hatalom is kÁvette Anglia páldÁjÁt, Ás ilyen tÁ-pusÁ hadihaják ÁpÁ-tÁsÁt kezdte. A nagy kaliberu (30,5 Ás 34,5 cm) IÁvegeket tÁbb páncéltoronyban helyezÁk el, melyeket a legvÁltozatosab elrendezÁsben kombinÁltak. Az 1910-es Ávektol kezdve a IÁvegtornyokat kizÁrÁlag a kÁzÁpvnalban helyezÁk. Az OsztrÁk-Magyar Monarchia tervezett hajÁosztÁjlyÁnak, a VIRIBUS UNITIS osztÁlynak IÁvegelrendezÁse ÁjdonÁgnak szájmÁ-tott, mivel elÁl-hÁjtu kÁt-kÁt IÁvegtoronyban az eddig alkalmazott kÁt IÁveg helyett hájrom IÁveget helyeztek. A IÁvegtornyok egymÁs felett voltak, Ágy az alsÁbb elhelyezÁsu nem akadÁlyozta a felsó kilÁvÁsÁt. A kilÁvÁsi szÁgÁk 320 fok volt, tehát a 12 nehÁzIÁvegbol egyszerre tudtak ÁssztÁzet leadni. A 30,5 cm-es IÁvegeket a Skoda gyÁr szÁllÁ-totta. A kÁszÁlo csatahaják hÁjmat (VIRIBUS UNITIS, TEGETTHOFF, PRINZ EUGEN) a Stabilimento Tecnico kÁszÁ-tett, míg egy (SZENT ISTVÁN) elkÁszÁ-tÁsÁre a magyar Danubius Hajás- Ás GÁpgyÁr Rt. kapott megÁ-zÁst.

A SZENT ISTVÁN csatahajás ÁpÁ-tÁsÁvel, valamint első harci bevetÁsÁn bekÁvetkezett elsullyedÁsÁvel foglalkozó továbbiakban a kÁnyv. Ezeket nem ismertetÁm, az Árdeklok olvassÁk el KrÁjmi MihÁlynak a HadtÁrtÁnelmi KÁzlemÁnyekben megjelent ismertetojÁt (irodalomjegyzÁkben megadva). Itt csak annyit, hogy harci feladatra kítva kÁt olasz torpedÁveto keresztelte az ÁtjÁt. Fogalmuk sem volt, milyen hajÁkkal talÁlkoztak az olasz MAS-ok (torpedÁveto), de hájborÁ IÁvÁn kilottÁk a torpedÁkat, melyek pont a SZENT ISTVÁN-t talÁlÁk el. A talÁlat idopontja

1918. június 10., hajnali 3 óra 30 perc. A találat után még árkig a vízben úszott. Megpróbálták vontatni, de sikerrel csak olyan rövid időre, hogy felhagytak a kísérlettel. 1918. június 10-én reggel 6 óra 12 perckor hullámsíkján merült, magával a vízbe 4 tisztet és 85 matrózt. Az 1087 fős személyzetből csak a SZENT ISTVÁN mai orzói. Ennek sokkizgalmasabb a kényves befejező, harmadik rész, ugyanis a szerzők közül Csepregi Oszkár tevélegesen is részt vett az elsüllyedt SZENT ISTVÁN csatahajó felkutatásában.

A kényves filmeket nézhetünk, melyekre ezen a honlapon is felhívjuk figyelmüket. Az ilyen expedícióknak az izgalmon, vízrajzon, levéltári kutatáson túl egyetlen nehézsége van, ez a finanszírozás. Csak csodálni lehet ennek a kis csapatnak a lelkesedését és főleg a kitartását, hogy legyőzve az akadályokat, véghezvitték sok titkon reménykedő tengerész úlműt: tisztázták a hajó pusztulásának pontos részleteit, rajzokat, filmet készítették a hajóról.

Magyar kezdeményezésre a horvát Állam a hajót hivatalosan tengerésztemető, valamint első világháborús hősi emlékművé nyilvánította.

Bőve poraikra!

Irogalomjegyzék:

- Hadtörténelmi Közlemények 2000/I KR. MLI MIH. LY: Az S. M. S. "SZENT ISTVÁN"
- Hadtörténelmi Közlemények 2001/I KR. MLI MIH. LY: MAGYARORSZÁG ÉS A CS. KIR. HADITENGERESZ MEGRENDELÉSÉNEK KVÁTA SZERINTI MEGOSZTÁSA
- <http://www.militaria.iif.hu/kozlem.htm> Hadtörténelmi Közlemények
- <http://www.stile.coventry.ac.uk/cbs/staff/beece/ahnavy/index.htm> K.u.K. hadihajó ismertetője angol
- <http://www.skpu.hr/podaci/izlozbe/12.html> horvát nyelvű, sok képm
- <http://www.geocities.com/Pentagon/Bunker/5294/main.html> Tegetthoff osztály, a Szent István elsüllyedése, elhelyezkedése a tengerfenéken angol
- <http://worldatwar.net/chandelle/v1/v1n2/adriatic.html> tábbek között a Szent Istvánt elsüllyesztő MAS 15 és a K.u.K. L135 típusjelű tengerészeti repülője angol
- <http://homepages.fh-giessen.de/~hg6339/index.htm> haditengerészeti evolúciójára erre mondják: KIR. LY! angol
- <http://www.oz.net/~markhow/pre-dred/dreadnought/elotti> tápusok ismertetője angol
- <http://meltingpot.fortunecity.com/maldives/738/> predreadnought miniatúra
- <http://www.btinternet.com/~philip/torps.htm> a torpedó evolúciójára angol (feltalálójára osztják tengerésztiszt)
- <http://www.geocities.com/Pentagon/6946/index.html> Kovács Péter K.u.K modelltervek forgalmazója
- <http://www.navalships.org/ussmonitor.html> USS Monitor webcím
- <http://www.cwc.lsu.edu/cwc/links/cwinfo3.htm> USA civil war webhelyek

Â